

WPROWADZENIE

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z zawartością publikacji zbierającej teksty autorstwa uczestników sesji poświęconej szeroko rozumianemu dziedzictwu Stanisława

Piotr Szpanowski

Kostki Potockiego – drugiej, po królu Janie III, kluczowej osobistości, której dzieło określa dzisiejszy charakter i funkcje Muzeum Pałacu w Wilanowie. Do jego spuścizny zaliczyć trzeba dążenie do przenoszenia na grunt polski europejskiej myśli filozoficznej. Potocki czynił to w ramach własnych koncepcji prezentowanych w obfitym, choć w przeważającej części wciąż nieopublikowanym, piśmiennictwie, w którym był ostrym krytykiem otaczającej go rzeczywistości. Odnosi się do tego prof. Marian Skrzypek, omawiając problematykę oświeceniowej kategorii przesądu na przykładzie jednego z najbardziej znanych dzieł Potockiego – *Podróży do Ciemnogrodu*. Katarzyna Karaskiewicz, w interesujący, a wręcz emocjonalny sposób, dotyka zagadnienia stosunku Potockiego do dorobku myślicieli świata zachodniego w artykule poświęconym recepcji filozofii Pierre’a Bayle’a. Inną fascynacją naszego bohatera była starożytność, o czym traktuje artykuł prof. Witolda Dobrowolskiego, z detektywistyczną wnikliwością relacjonującego badania nad archiwaliami, w których opisano działania podejmowane przez Potockiego wokół wykopalisk w Nola pod Neapolem. Artykuł pozwala zapoznać się z klimatem ówczesnej gorączki polowania na antyki, która udzieliła się Potockiemu, w rezulacie zapewniając muzeum wilanowskiemu niezwykle cenną część jego zbiorów – zbiór waz greckich. Z wątkiem studiów Potockiego nad antykiem wiąże się artykuł prof. Jerzego Miziołka, który opowiada o genezie sporządzenia na zamówienie Potockiego rysunkowej rekonstrukcji willi Pliniusza Młodszego pod Rzymem (*Villa Laurentina*). Dzięki pracom wykonanym na Uniwersytecie Warszawskim można obecnie zobaczyć trójwymiarową rekonstrukcję cyfrową willi. O praktyce kształtowania przez Potockiego formy architektonicznej i krajobrazowej rezydencji wilanowskiej i szerzej – krajobrazu Wilanowa – pisze Jolanta Polanowska, która przedstawia jego zamiłowania architektoniczne jako komplementarne wobec wyróżniającego go znawstwa sztuki i literatury. O Potockim jako czołowym polskim wolnomularzu pisze zaś prof. Tadeusz Cegielski w swoim tekście zatytułowanym „Pod młotkiem Stanisława Kostki Potockiego. Wolnomularstwo Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego w kontekście europejskim”. Wątek wolnomularstwa w interesujący sposób przewija się także w eseju Piotra Sypczuka, poświęconym programowi ideowemu Gaju w Gucinie i przypominającym – co istotne – ten obecnie całkowicie zdewastowany i zapomniany park, z którego dwa obiekty, obelisk i sarkofag pamiątkowy, znajdują się obecnie w parku wilanowskim. Aktywność Potockiego obejmowała wszelkie możliwe obszary zainteresowań,

najczęściej dążąc do ich syntezy, toteż nie może dziwić, iż opisany w artykule Krzysztofa Załęskiego, a zaprojektowany przez Zygmunta Vogla, katafalk ku czci zmarłego w 1821 r. Potockiego, miał klasycystyczno-egipską formę, oddającą jego pasje archeologiczne i ezoteryczne. Na zakończenie Potocki zostaje przedstawiony jako założyciel publicznego muzeum sztuk, którego zbiory udostępniane są nieprzerwanie (z wyjątkiem czasu wojen światowych) od ponad 200 lat, o czym przypomina Krystyna Gutowska-Dudek w artykule „Początki Muzeum w Wilanowie. Szkic o galerii malarstwa europejskiego Stanisława Kostki Potockiego”. Nie sposób nie zauważyć, że Potocki jako twórca muzeum, a przy tym opiekun pałacu w Wilanowie, jako rezydencji przypominającej o wielkości i chwale Rzeczypospolitej, jest szczególnie ważny dla kontynuującego to zadanie Muzeum Pałacu w Wilanowie.

Zachęcamy Państwa do lektury, wyrażając przekonanie, że publikacja w interesujący sposób przybliży złożoną osobowość i dzieła Stanisława Kostki Potockiego.